

Õiguskantsler

Karksi Vald
vald@karksi.ee

Teie 08.12.2014 nr 21.3-7/13

Meie 12.02.2015 nr 7-5/141310/1500707

**Soovitus õiguspärasuse ja hea halduse tava järgimise osas
Vana-Virite kinnistutel asuv motokrossirada**

Austatud volikogu esimees Siret Vene
Austatud vallavanem Taimo Tugi

Teile teadaolevalt on minu poole pöördunud avaldaja, kes väljendas rahulolematust Karksi vallas asuva Vana-Virite ja Vana-Virite 1 kinnistutele ehitatud motokrossiraja ning sealt lähtuva müraga. Avaldaja leidis, et Karksi vald on olnud liiga passiivne motokrossirajast lähtuvate probleemide lahendamisel ning palus mul kontrollida, kas Karksi vald on selles osas järginud põhiõiguste ja -vabaduste tagamise põhimõtet ning hea halduse tava.

Leian, et Karksi vald ei ole seni piisavalt tulemuslikult tegutsenud lahendamaks Vana-Virite ja Vana-Virite 1 kinnistutele ehitatud motokrossirajast ja selle kasutamisest tingitud probleeme. Esitan oma järeldused üksikasjalikult peatükis III.

Järgnevalt selgitan Teile, kuidas ma selle seisukohani jõudsin. Selleks kirjeldan kõigepealt põhilisi asjaolusid. Seejärel annan toiminule oma õigusliku hinnangu ja ühtlasi ka soovitud probleemi lahendamiseks.

I Asjaolud

1. 06.09.2012 väljastas Karksi Vallavalitsus OÜ V Kolonn taotluse alusel ehitusloa Vana-Virite kinnistule tiigi rajamiseks ja 20.11.2013 väljastas sellele kasutusloa. OÜ V Kolonn ladustas tiigi rajamisest tekkinud pinnase Vana-Virite ja Vana-Virite 1 kinnistutele (edaspidi üheskoos *Vana-Virite kinnistud*) ning muutis nii maastiku reljeefi ja rajas (pinnase)teed.

2. 18.12.2013 algatas Karksi Vallavolikogu OÜ V Kolonn avalduse alusel detailplaneeringu menetluse Vana-Virite kinnistutele vabaaja motokeskuse rajamiseks koos rada teenindavate ehitistitega.

3. 11.01.2014 esitasid Vana-Virite kinnistute läheduses elavad 7 kinnistuomanikku kaebuse Karksi Vallavalitsusele, milles avaldasid rahulolematust kinnistutelt lähtuva müra üle ning palusid vallavalitsusel teha kindlaks, kas Vana-Virite kinnistutele püsitatud rajatised on seaduslikud. Karksi Vallavalitsus vastas 20.01.2014 ja selgitas, et algatatud on detailplaneering

motokeskuse rajamiseks, mille lähteseisukohas on planeeringu koostajale kohustus tuua välja müra tõkestamise meetmed.

4. 03.02.2014 esitasid naabruskonna elanikud vaide detailplaneeringu algatamise peale või alternatiivselt nõude kohustada Karksi Vallavolikogu andma keskkonnamõtjude eelhinnang algatatud detailplaneeringu kohta. 07.02.2014 saatis vallavolikogu esimees vastuseks kõigile vaide esitajatele kutse osaleda Karksi Vallavolikogu istungil, et ära kuulata kõigi asjast huvitatud isikute arvamused.

5. 13.02.2014 esitas OÜ Hendrikson & Ko Karksi Vallavalitsusele keskkonnamõtjude eelhinnangu Vana-Virite kinnistutele motokrossiraja ehitamise kohta. Selles leiti, et kavandatav motokeskus ei mõjuta pinna- ega põhjavett, samuti ei halvenda see ümbruskonna maastikku. Eelhinnangu kohaselt võib motokeskuse kasutamine ja sellega seonduvad tegurid (müra) olla häirivad, samas ei kujuta see tavalistes situatsioonides müratundlikel aladel tervisele ohtlikku müra.

6. 14.02.2014 küsis Karksi Vallavalitsus Keskkonnaameti seisukohta Vana-Virite maaüksustel koostatava detailplaneeringu keskkonnamõtju strateegilise hindamise algatamise vajalikkuse kohta. Keskkonnaamet pidas oma 03.03.2014 vastuses vajalikuks algatada keskkonnamõtju strateegiline hindamine. Ühtlasi kritiseeris Keskkonnaamet OÜ Hendrikson & KO koostatud keskkonnamõtjude eelhinnangut ja leidis, et selles tehtud järeldused ei ole asjakohased.

7. 27.02.2014 otsustas Karksi Vallavolikogu naabruskonna elanike 03.02.2014 vaide tagastada (eelnevalt oli vastamistähtaega pikendatud) haldusmenetluse seaduse (edaspidi HMS) § 79 lg 1 p 1 alusel.

8. 03.03.2014 tegi Karksi Vallavalitsus vallavolikogule ettepaneku algatada keskkonnamõtju strateegiline hindamine Vana-Virite kinnistute detailplaneeringu koostamisega seoses.

9. 05.03.2014 esitas OÜ V Kolonn lepinguline esindaja taotluse detailplaneeringu menetluse peatamiseks.

10. 20.03.2014 peatas Karksi Vallavolikogu detailplaneeringu menetluse lähtuvalt OÜ V Kolonn taotlusest.

11. 03.04.2014 esitasid motokrossirajaga rahulolematud naabruskonna elanikud Viljandi maavanemale avalduse järelevalve teostamiseks Karksi Vallavalitsuse tegevusetuse üle ehitusjärelevalve tegemisel. Järgneval päeval algatas Viljandi maavanem järelevalvemenetluse.

12. 29.04.2014 päris Karksi Vallavalitsus OÜ-lt V Kolonn aru seoses võimalusega, et Vana-Virite kinnistutel võib olla motokrossirada. Ühtlasi palus Karksi Vallavalitsus teavet, kas detailplaneeringu menetlust jätkatakse. Lisaks paluti OÜ-l V Kolonn lõpetada Vana-Virite kinnistute kasutamine motokrossirajana, kuni motokrossiraja õigusliku aluse saamiseni.

13. 06.05.2014 tellis Karksi Vallavalitsus Ehitusekspert OÜ-lt ekspertiisi Vana-Virite kinnistutel toimuva kohta. Ekspertiis telliti seoses Viljandi maavanema algatatud järelevalvemenetlusega.

14. 12.05.2014 esitas Ehitusekspert OÜ hinnangu, mille kohaselt on Vana-Virite kinnistutel tegu motokompleksi väljaehitusega, kus üheks põhiobjektiks kujuneb hobisõidu-krossirada. Ekspertiisi järgi ei saa olemasoleval profileeritud täitepinnasel sõita mootorrataste ja ATV-dega

seni, kuni pole koostatud erateele rajatava teedevõrgu projektlahendust ja selle järgi ka teed väljaehitatud (arvestades projektikohaseid nõudeid, sh kasutuse turvanõudeid).

15. 30.05.2014 esitas Viljandi maavanem oma järelevalve tulemused, milles leidis muu hulgas, et Vana-Virite kinnistutele on ilma projekteerimistingimuste, ehitusprojekti ning ehitusloata ehitatud sisuliselt motokrossirada. Samuti puudub motokrossirajal kasutusluba. Maavanem märkis, et Karksi valla ehitusjärelevalve oleks pidanud olema tõhusam. Lisaks soovitas maavanem planeerimisseaduse (edaspidi *PlanS*) § 9 lg 11 alusel Karksi vallal koostöös kinnistu omanikuga jätkata detailplaneeringu menetlemist Vana-Virite kinnistutele motokrossiraja ehitamiseks.

16. 16.06.2014 arutas Karksi Vallavalitsus Vana-Virite kinnistutega seonduvaid probleeme ja esitas vallavolikogu septembri istungile otsuse eelnõu Vana-Virite kinnistutel detailplaneeringu menetluse jätkamiseks koos keskkonnamõjude strateegilise hindamise (edaspidi *KSH*) läbiviimisega.

17. 04.09.2014 otsustas Karksi Vallavolikogu eestseisus, et Vana-Virite kinnistutel detailplaneeringu menetluse jätkamise küsimust ja *KSH* algatamist ei võeta volikogu istungi päevakorda, kuna kinnistu omanik ei ole esitanud taotlust detailplaneeringu menetluse jätkamiseks.

18. 05.12.2014 saatis Karksi Vallavalitsus OÜ-le V Kolonn kirja, milles juhtis kinnistu omaniku tähelepanu sellele, et detailplaneeringu lähteülesande (lähteseisukoha) tähtaeg aegub ja pärast seda otsustab vallavalitsus teostada riiklikku järelevalvet ehitusseaduses sätestatud nõuete järgimise üle ja teha ettekirjutus õigusliku aluseta ehitatud ehitise lammutamiseks.

19. 11.12.2014 vastas OÜ V Kolonn Karksi Vallavalitsuse 05.12.2014 kirjale, milles asus seisukohale, et OÜ V Kolonn taotlusel peatatud menetlust saab jätkata üksnes pärast seda, kui OÜ V Kolonn on esitanud vastava taotluse. Lisaks jäi OÜ V Kolonn seisukohale, et Vana-Virite kinnistutel asub tiigi ehitamisel saadud pinnasest laotatud eratee, mis ei vaja ehitusluba.

20. 07.11.2014 pöördusin avaldaja avalduse alusel Karksi valla poole teabe nõudmisega ja uurisin, kuidas on vald teostanud järelevalvet Vana-Virite kinnistutele ehitatud motokrossi raja ning selle mootorrattastega sõitmiseks kasutamise üle. Karksi vald vastas mulle 08.12.2014.

21. Järgnevalt analüüsin esitatud asjaolude, Karksi valla vastuse ning asjakohase õigusliku regulatsiooni valguses õiguslikku olukorda ning annan sellele oma hinnangu.

II Probleemi olemus ja võimalikud lahendused

22. Kõigepealt teen mõned sissejuhatavad märkused.

23. Asjaoludest tulenevalt on selge, et Vana-Virite kinnistutel on motokrossirada ning seda rada kasutatakse mootorrattastega sõitmiseks.¹ Vaatamata detailplaneeringu menetluse peatamise taotlusele ei nähtu OÜ V Kolonn tegevusest, et ta ei sooviks enam rajada Vana-Virite kinnistutele motokeskust. Karksi valla tellitud ehitusekspertiisis on tuvastatud, et kavandatava

¹ Tuginen eelkõige Viljandi maavanema järelevalvemenetluse tulemustele Karksi Vallavalitsuse ehitusjärelevalve üle (30.05.2014, nr 6-1/2014/565-6).

motokeskuse näol on tegemist ehitisega, mille põhiobjektiks kujuneb motokrossirada.² Lähtun sellest järeldusest ja selguse huvides nimetan Vana-Virite kinnistutele ehitatud ja kavandatavat rajatist edaspidi motokrossirajaks. Asjaolu, et kogu kavandatava rajatis pole veel täiesti valmis, ei takista motokrossiraja aktiivset kasutamist.³

24. Lisaks selgub asjaoludest, et Vana-Virite kinnistutel toimunud ehitustegevuse ja sealt lähtuva mootorrataste müraga rahulolematud naabruskonna elanikud on korduvalt palunud Karksi Vallavalitsusel teostada selle üle järelevalvet. Minule teadaolevalt ei ole motokrossiraja ehitamiseks ning kasutamiseks antud selle ehitamist ega kasutamist lubavaid haldusakte, ühtlasi ei ole mulle teadaolevalt nimetatud ala kohta kehtestatud detailplaneeringut ega väljastatud ka projekteerimistingimusi krossiraja ehitamiseks. Karksi valla üldplaneering ei näe käesoleval hetkel ette Vana-Virite kinnistutele motokrossiraja ehitamist.

25. Arvestades asjaolu, et naabruskonna elanikke häirib krossirada koos sealt lähtuva müra tõttu ja et igal ehitisel peab ehitusseaduse järgi olema õiguslik alus ning et asjaoludest tulenevalt on vaidlused krossiraja üle Karksi vallas kestnud juba üle aasta, pean järgnevalt esmalt vajalikuks kirjeldada Karksi valla üldisi kohustusi motokrossiraja üle järelevalve teostamisel (punkt 2.1.), seejärel analüüsida põhjalikumalt, milliseid asjaolusid peab arvestama motokrossiraja kavandamisel, et tegemist oleks õiguspärase motokrossirajaga (punkt 2.2.). Viimaks annan oma õigusliku hinnangu ja soovitused edasiseks (III peatükk).

26. Märgin ka, et minu pädevuses ei ole hinnata motokrossiraja ehitamise faktilist sobivust Vana-Virite kinnistutele ega seda, kas motokrossirada oleks võimalik tagantjärele seadustada. Teostan õiguskantsleri seaduse (edaspidi *ÕKS*) § 19 lg 1 järgi järelevalvet selle üle, kas Karksi vald on käsitletava probleemi lahendamisel järginud põhiõiguste ja -vabaduste tagamise põhimõtet ning hea halduse tava. Tuginen oma järeldustes ja soovituses avaldaja ja Karksi valla saadetud teabele ning avalikult kättesaadavale informatsioonile.

2.1. Karksi valla riiklik järelevalve ehitustegevuse üle Vana-Virite kinnistutel

27. Ehitusseaduse (edaspidi *EhS*) § 3 lg 1 sätestab, et ehitist peab olema projekteeritud ja ehitatud hea ehitustava ning ehitamist ja ehitusprojekti käsitlevate õigusaktide kohaselt ega või tekitada ohtu inimese elule, tervisele või varale või keskkonnale. Ehitise ehitamiseks annab õigusliku aluse üldjuhul vaid ehitusluba (vt *EhS* § 12 lg 2).⁴ Ehitise kasutamise õiguslikuks aluseks on kasutusluba (*EhS* § 32). Ehitusloa aluseks omakorda on ehitusprojekt, mis tugineb detailplaneeringule või detailplaneeringu kohustuse puudumise korral projekteerimistingimustele (*EhS* § 19).

² OÜ Ehituseksperdi eksperthinnang Karksi valla Sudiste küla kinnistatud maaüksustel Vana-Virite ja Vana-Virite 1 seni tehtud ja pooleliolevate ehitiste kavandatava (vabaaja motokeskuse, koos motorada teenindavate objektidega) põhjendatuse, otstarbekuse ja senise tehnilise teostamise kohta.

³ Motokrossirada kasutavad mulle teadaolevalt lisaks OÜ V Kolonn juhatuse liikmele ka kolmandad isikud. Muu hulgas on motokrossiraja tasu eest kasutamise võimalus ning seal korraldatavaid motosportpäevi reklaaminud A. M. (selgitan, et isikuandmete kaitse paremaks tagamiseks on tekstis isikunimed asendatud initsiaalidega) Interneti suhtlusvõrgustikus „Facebook“. Näiteks on A. M. 16.04.2014 kell 20.47 teinud „Facebook“-i avaliku postituse, milles teatab muu hulgas, et rada on treeninguteks avatud T-L 10.00-20.00 ja P-E kokkuleppel ning et rada on tasuta, seejuures on ära toodud ka raja kasutamise tasu. Kättesaadav: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=743162222370560&set=a.134709873215801.15899.100000303672574&type=1&theater> (29.10.2014).

⁴ *EhS* § 12 lõikes 2 nimetatud erandid, millal saab ehitada ka ilma ehitusloata, pole antud juhul asjakohased.

28. EhS § 62 lg 1 järgi teostab ehitusseaduse ja selle aluse kehtestatud õigusaktides sätestatud nõuete järgimise üle riiklikku järelevalvet kohalik omavalitsus ja Tehnilise Järelevalve Amet. EhS § 62 lg 2 alusel on kohaliku omavalitsuse pädevuses muu hulgas kontrollida, kas ehitise või selle osa vastavad nõuetele, ning vajadusel teha ja tellida selleks ekspertiise; samuti seda, kas ehitisele on väljastatud ehitusluba ja kasutusluba. Kohaliku omavalitsuse ülesandeks on EhS § 62 lg 2 järgi ka ehitustööde ja ehitusprojektide nõuetele, detailplaneeringule ja projekteerimistingimustele vastavuse ning lähtuvalt ehitise ohutusest ja kasutamise otstarbest selle korrashoiu ja kasutamise kontrollimine.⁵

29. Seega on kohaliku omavalitsuse ülesanne oma haldusterritooriumil tagada, et ehitamine ning ehitiste kasutamine toimuks vastavalt ehitus- ja kasutusloale ning vastaks omakorda asjakohasele planeeringule ja/või väljastatud projekteerimistingimustele. Nagu olen eelnevalt öelnud, ei ole minule teadaolevalt praegu Karksi Vallavalitsus väljastanud Vana-Virite kinnistule motokrossiraja rajamiseks ei ehitusluba ega arusaadavalt andnud sellele kasutusluba. Ilma nimetatud lubadeta on aga motokrossiraja ehitamine ja selle motokrossirajana kasutamine ebaseaduslik. Kuna mõistan, et OÜ V Kolonn huvi on siiski motokrossi tegevusega Vana-Virite kinnistul jätkata, käsitlen käesoleva soovitusel punktis 2.2. põhjalikumalt, milliseid asjaolusid peab arvestama ja analüüsima ning menetlusi läbi viima, et motokrossiraja arendamine ja kasutamine saaks edaspidi toimuma õiguslikul alusel.

30. Enne aga kui liigun viimati mainitud analüüsi juurde, soovin rõhutada, et seni, kuni motokrossiraja ehitamisel ja kasutamisel puudub õiguslik alus, peab Karksi vald võtma riikliku järelevalve raames meetmeid olemasoleva olukorra esialgseks lahendamiseks.⁶ Selgitan.

31. Nagu öeldud, teostab Karksi vald EhS § 62 alusel riiklikku järelevalvet selle üle, et tema territooriumil olevad ehitised oleks ehitatud õiguslikul alusel ja et neid kasutakse vastavuses väljastatud kasutusloaga. Riikliku järelevalve ülesande täitjana on kohalik omavalitsus korraaitseaduse (edaspidi *KorS*) § 6 lg 1 järgi korraaitseorgan. EhS § 62 lõikes 2 sätestatud nõuete täitmise üle riikliku järelevalve teostamisel on kohalikul omavalitsusel õigus KorS § 28 lg 1 alusel kohustada isikut ettekirjutusega ohtu tõrjuma või korrariikkumist kõrvaldama ning hoiatada teda haldussunnivahendite kohaldamise eest, kui isik ei täida kohustust hoiatuses määratud tähtaja jooksul.

32. KorS § 5 lõikest 1 tulenevalt on ebaseaduslik motokrossirada kui ebaseaduslik ehitise ja ebaseadusliku ehitise kasutamine korrariikkumine ning KorS § 5 lg 6 järgi võib eksisteerida ka oht (sõitmine võib olla eaturvaline ja müra häiriv; vt ka KorS § 5 lg 7 ohu ennetus). Seega saab ja tuleb vallal kaaluda haldusmenetluse läbiviimist, et teha ettekirjutus korrariikkumise kõrvaldamiseks ja ohu ennetamiseks või tõrjumiseks. Karksi Vallavalitsus peab astuma samme ebaseadusliku ehitise seadustamiseks ja/või kaaluma ebaseadusliku ehitise kasutamise keelamist või piiramist. Motokrossiraja omanik on KorS § 15 lg 1 mõttes avaliku korra eest vastutav isik. Ettekirjutuse täitmata jätmisel on vallal õigus EhS § 63² ja KorS § 28 lg 2 järgi rakendada sunnivahendit, s.o kohaldada sunniraha ja rakendada asendustäitmist (nt lammutamise näol) asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras.

⁵ Lisan, et kuni 30.06.2014 reguleerisid ehitusjärelevalvet EhS §-d 59-61, sh sätestas EhS § 61 lg 1 konkreetsemalt ettekirjutused, mida võis teha, nt ettekirjutus, kui ehitatakse ehitusloata (p 5), ehitisel puudub kasutusluba (p 8), ehitisele on ohtlik inimese elule, tervisele või varale või keskkonnale (p 9), ehitisele ei vasta ehitisele ettenähtud nõuetele (p 10). Alates 01.07.2014 tuleb riikliku järelevalve raames lähtuda lisaks ehitusseadusele ka korraaitseadusest.

⁶ Kirja punktis 12 tõin välja, et vald on palunud OÜ-l V Kolonn lõpetada Vana-Virite kinnistute kasutamine motokrossirajana, kuni motokrossiraja õigusliku aluse saamiseni. Tegu ei olnud aga ettekirjutuse kui haldusaktiga, vaid pigem soovitusel, mille järgimata jätmisel ei ole võimalik sunnimeetmeid kohaldada.

33. Seejuures leian, et kuigi riikliku järelevalve tegemine on haldusorgani kaalutusõigus, on käesoleval juhul kohalikul omavalitsusel kohustus teostada EhS § 62 lõikest 1 tulenevat riiklikku järelevalvet (s.o kaalutusõigus küsimuses, kas teostada järelevalvet, on sisuliselt taandunud nullini; küll tuleb kaaluda, milliseid meetmeid kohaldada).⁷ Ehitustegevuse üle riikliku järelevalve teostamise eesmärk on muu hulgas kaitsta inimeste tervist, vara ja muid subjektiivseid õigusi. Antud juhul häirib Vana-Virite kinnistutelt lähtuv müra mitmeid läheduses elavaid vallaelanikke ja nad on esitanud kohalikule omavalitsusele kaebusi seoses motokrossiraja kasutamiseiga. Samuti võib olla ohus kõigi motokrossirada sõitmiseks kasutatavate isikute ning pealtvaatajate tervis, kuna pole selge, kas sellisel rajal motokrossi treeningute ja võistluste läbiviimine on ohutu. Kõiki neid asjaolusid teades, on minu hinnangul Karksi vallal kohustus teostada riiklikku järelevalvet, sealhulgas kaaluda järelevalve raames meetmete kohaldamist, nt ettekirjutuse tegemist (vt p 31). Järelevalve on seda olulisem, et ebaseadusliku ehitustegevuse tõttu ei saa välistada, et Vana-Virite kinnistutel asuv motokrossirada kujutab ohtu inimeste elule, tervisele, varale või keskkonnale.

34. Juhul kui Vana-Virite kinnistutel asuva motokrossiraja kasutamist ei lõpetata ning rada ei seadustata (vt järgnevat peatükki, mis käsitleb võimalusi motokrossiraja kavandamiseks) võib Karksi Vallavalitsus EhS § 40 lg-st 2 tulenevalt ettekirjutusega kohustada õigusliku aluseta ehitatud ehitise omanikku selle ehitise lammutama.⁸

2.2. Vana-Virite kinnistutele motokrossiraja kavandamisest

35. Nagu eelnevalt öeldud, on mulle teadaolevalt Vana-Virite kinnistutel motokrossirada (osaliselt veel rajamisel), mis koosneb mootorratastega sõitmise rajast (rajatis) ja seda teenindavatest hoonetest. Nii hooned kui rajatised on EhS § 2 mõistes ehitised, mille rajamiseks peab olema ehitusluba (vt ees p 27). Selleks, et Vana-Virite kinnistutele motokrossiraja ehitamiseks ehitusluba anda, peab enne olema otsustatud: kas selle näol on tegemist olulise ruumilise mõjuga objektiga; kas selle rajamiseks on tarvilik muuta Karksi valla üldplaneeringut; kas rajamiseks tuleks anda projekteerimistingimused või kehtestada detailplaneering. Järgnevalt selgitangi ehitise kavandamise regulatsiooni – milliste haldusaktidega on põhimõtteliselt võimalik otsustada motokrossiraja rajamine Vana-Virite kinnistutele. Siinjuures arvestades minu ülesandeid ja pädevust ei saa ma teha neid otsuseid Karksi valla eest, selgitan üksnes, millistest kaalutlustest lähtuvalt minu hinnangul Karksi vald peaks otsustama motokrossiraja rajamise õigusliku aluse küsimuse. Rõhutan veelkord aga seda, et ilma õigusliku aluseta ehitised on ebaseaduslik ja vald peab ette võtma meetmeid olukorra lahendamiseks (vt ka peatükk 2.1.).

2.2.1. Motokrossiraja kavandamine üldplaneeringuga ja avalikkuse kaasamine

36. Planeerimisseaduse järgi on olulise ruumilise mõjuga objekt selline objekt, millest tingitult transpordivood, saasteainete hulk, külastajate hulk, visuaalne mõju, lõhn, müra, tooraine või tööjõu vajadus muutuvad objekti kavandatavas asukohas senisega võrreldes oluliselt ning mille mõju ulatub suurele territooriumile (PlanS § 29² lg 1). Olulise ruumilise mõjuga objektide nimekirjas nimetatakse muu hulgas mootorsõidukite alalist võidusõidu- või testimisrada – vt Vabariigi Valitsuse 15.07.2003 määruse nr 198 „Olulise ruumilise mõjuga objektide nimekiri“ p 16. See, kas Vana-Virite kinnistutele planeeritav motokrossirada võib olla olulise ruumilise mõjuga objekt, sõltub sellest, milline on mõju sellel ümbruskonnale ning millist tegevust sinna

⁷ Riikliku järelevalve menetluse alustamisel kaalutusõiguse teostamise kohta vt ka RKHKo 22.10.2014, nr [3-3-1-42-14](#), p 12 jj.

⁸ Seda võimalust märkis ka Karksi vald oma 08.12.2014 nr 21.3-7/17 vastuses õiguskantsleri teabe nõudmisele, p 2.12.

täpselt planeeritakse. Selle hindamine on Karksi valla ülesanne. Kui rajatav motokrossirada on käsitletav olulise ruumilise mõjuga objektina, siis on vajalik üldplaneeringu koostamine. Seda seetõttu, et olulise ruumilise mõjuga objekti asukoht valitakse üldplaneeringu alusel (PlanS § 29² lg 3).

37. Kohalikul omavalitsusel tuleb järelikult Vana-Virite kinnistutele motokrossiraja kavandamise käigus võtta esmalt kaalutud ja põhjendatud seisukoht, kas motokrossirada on olulise ruumilise mõjuga objekt või mitte. **Kui motokrossirada on Karksi valla hinnangul käsitletav olulise ruumilise mõjuga objektina, tuleb koostada vallal selle rajamiseks üldplaneering.** Selleks tuleb Karksi vallal algatada üldplaneeringu koostamise menetlus vastavalt planeerimisseaduse 3-ndas peatükis sätestatule. Üldplaneeringu koostamise algatab ja koostamist korraldab kohalik omavalitsus. Kohalik omavalitsus, kes planeeringu koostamist korraldab, teatab planeeringu algatamisest, annab informatsiooni planeeritava maa-ala asukoha ja suuruse kohta, sealhulgas määratleb planeeritava maa-ala piiri, ning tutvustab algatatud planeeringu eesmärgid ajalehes ühe kuu jooksul pärast planeeringu algatamise otsuse tegemist. Üldplaneeringu koostab kohalik omavalitsus koostöös planeeritava maa-ala elanike ja teiste huvitatud isikutega ja koostöös Muinsuskaitseametiga, kui planeeritaval maa-alal asub muinsuskaitseala, kinnismälestis või nende kaitsevöönd.⁹ Üldplaneeringu lähteseisukohtade, eskiislahenduste ja planeeringu elluviimisega kaasneva mõjude tutvustamiseks korraldab kohalik omavalitsus väljapanekuid ja avalikke arutelusid. Planeeringu koostamise ajal võib iga isik esitada ettepanekuid ja vastuväiteid planeeringu kohta. Siinkohal ma ei kirjelda täiendavalt kõiki planeerimisseaduse norme, mis käsitlevad üldplaneeringu koostamise menetlust, aga tahan Teie tähelepanu juhtida eraldi kahele olulisele aspektile, mida tuleb üldplaneeringu koostamise juures kindlasti silmas pidada.

38. Esiteks näeb keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi *KeHJS*) § 33 lg 1 p 2 ettekeskkonnamõju strateegilise hindamise kohustuse üldplaneeringu koostamise käigus. Seega, kui motokrossiraja rajamiseks on vajalik üldplaneeringu koostamine, siis tuleb selle käigus hinnata motokrossiraja ehitamisega kaasnevat keskkonnamõju ja algatada selleks keskkonnamõju strateegiline hindamine. Osundan, et Keskkonnaamet on oma 03.03.2014 kirjas nr PV 6-7/14/3604-2 pidanud vajalikuks keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamist.

39. Teiseks tahan rõhutada avalikkuse kaasamise tähtsust. Avalikkuse kaasamine on oluline sõltumata sellest, millise haldusaktiga Vana-Virite kinnistute motokrossirada kavandatakse, mistõttu kohalduvad järgnevalt kirjeldatud põhimõtted ka siis, kui leiame, et motokrossiraja rajamist on võimalik otsustada (üksnes) projekteerimistingimuste või detailplaneeringuga (mida käsitlen eraldi allpool).

40. Avalikkuse teavitamine planeeringust ja avalikkuse kaasamine planeeringu koostamisse on planeerimismenetluse olemuslik osa.¹⁰ Arvestades, et motokrossiraja kasutamine on põhjustanud naabruskonna elanike kaebusi, siis on Vana-Virite kinnistutel asuva motokrossiraja naabruskonna elanike kaasamine keskuse rajamise otsustamisse vajalik ja mõistlik. Avalikkuse kaasamiseks ja ärakuulamiseks pakub planeerimismenetlus seejuures väga häid võimalusi. Seda on Karksi vald möönnud ka ise oma vastuses mulle, kus märkis, et Karksi Vallavolikogu tegi detailplaneeringu algatamise otsuse, kuna „soovis läbi planeerimisprotsessi kaasata külaelanikud ja asjast huvitatud isikud, et oleks tagatud nii era- kui avalik huvi.“¹¹

⁹ Vana-Virite kinnistu asub arheoloogiamälestise „Kukese kalmistu“ kaitsevööndis.

¹⁰ Avalikkuse kaasamist projekteerimistingimuste andmisel on täpsemalt käsitletud punktis 2.2.2.

¹¹ Karksi valla 08.12.2014 vastus õiguskantsleri teabe nõudmisele, nr 21.3-7/13

41. Ühtlasi märgin, et PS §-st 14 tuleneb põhiõigus korraldusele ja menetlusele, mille üheks väljenduseks haldustegevuses on õigus heale haldusele.¹² Valdkondades, kus haldusorganile on jäetud ulatuslik otsustusruum (lai kaalutusõigus, vajadus sisustada määratlemata õigusmõisteid) on menetlusel väga oluline roll haldusotsuse sisu õigsuse ja õigluse tagamisel, aidates sh kaasa sellele, et tehtav otsus oleks mittediskrimineeriv, läbipaistev ja eesmärgipärane (tulemuslik). Teisisõnu aitab kohane menetlus kaasa teiste põhiseaduses sätestatud materiaalsete õiguste, nagu näiteks omandiõigus (PS § 32), ettevõtlusvabadus (PS § 31), õigus eraelu puutumatusle (PS § 26) kaitsele. Märgin täiendavalt, et kuna antud juhtumil vastandub maa omaniku õigus oma maad motokrossirajana kasutada mitmete naabruskonna elanike soovile nautida oma maal vaikust ja rahu, siis võib juhtuda, et ilma vastandlike huvide vahel kompromissi leidmata, tuleb Karksi vallas ka tulevikus pidevalt lahendada kaebusi, mis puudutavad Vana-Virite kinnistutelt lähtuvaid häiringuid. Sellest lähtudes on planeerimismenetluses kõigi osapoolte ärakuulamine ja kompromisside otsimine kogukonna tuleviku seisukohast vajalik ja mõistlik.

42. Eelnevalt kirjeldasin olukorda, kus motokrossiraja ehitamise otsustamiseks on tarvis kehtestada üldplaneering.¹³ Nagu öeldud PlanS § 29² lõikest 3 lähtudes tuleb seda teha, kui motokrossirada vastab olulise ruumilise mõjuga objekti tunnustele – selle peab otsustama Karksi vald. Seetõttu käsitlen järgnevalt ka võimalusi motokrossiraja rajamiseks juhtumil, mil vald ei loe motokrossirada olulise ruumilise mõjuga objektiks.

2.2.2. Motokrossiraja kavandamine projekteerimistingimustega või detailplaneeringuga ning avalikkuse kaasamine

43. Motokrossirada saab, kui tegemist ei ole olulise ruumilise mõjuga objektiga, kavandada lisaks üldplaneeringule ka detailplaneeringuga või detailplaneeringu koostamise kohustuse puudumise korral projekteerimistingimustega (vt PlanS § 8 lg 7 ja EhS § 19 lg 1). Seega tuleb esmalt selgeks teha, kas motokrossiraja ehitamiseks Vana-Virite kinnistutele on kohustuslik detailplaneeringu koostamine või on motokrossirada võimalik ehitada projekteerimistingimustest lähtudes. Selleks annab juhiseid esmajärjekorras valla üldplaneering.

44. Mulle teadaolevalt ei asu Vana-Virite kinnistud Karksi valla üldplaneeringu järgi¹⁴ detailplaneeringu koostamise kohustusega alal.¹⁵ Seega saab põhimõtteliselt Vana-Virite kinnistutele ehitamise üle otsustada ka projekteerimistingimuste alusel. Seda eeldusel, et Karksi valla üldplaneeringuga määratud Vana-Virite kinnistute põhisihotstarve (üldplaneeringus kasutatud termin) võimaldab nende kinnistute kasutamist motokrossirajana ning vastavat kinnistute kasutusviisi on võimalik otsustada üksnes projekteerimistingimustega.¹⁶

¹²Vt RKPJKo 17.02.2003, nr 3-4-1-1-03, p 16; RKHKO 09.03.2009, nr 3-3-1-94-08, p 19.

¹³ Seejuures on lisaks üldplaneeringule, millega otsustatakse motokrossiraja rajamise võimaluse üle, raja ehitamiseks ehitusloa andmiseks vajalik veel projekteerimistingimuste andmine või detailplaneeringu kehtestamine (sõltuvalt üldplaneeringus sätestatust).

¹⁴ Karksi Vallavolikogu 21.07.2006 määrus nr 17 „Karksi valla üldplaneeringu kehtestamine“. Karksi valla üldplaneeringu kaardi saatsite mulle oma 08.12.2014 vastusega nr 21.3-7/13. Karksi valla üldplaneeringu seletuskiri on kättesaadav: <http://www.karksi.ee/documents/3582762/4278396/Seletuskiri+2010.pdf/b75bacfd-fc54-4a37-b303-225db4472e75> (30.12.2014).

¹⁵ Seda kinnitab ka Viljandi maavanem oma 30.05.2014 järelevalvemenetluse tulemusel nr 6-1/2014/565-6.

¹⁶ Seejuures ei ole mul võimalik lõplikku seisukohta kujundada küsimuses, mida tähendab Vana-Virite kinnistutele Karksi valla üldplaneeringuga määratud põhisihotstarve (maatulundusala) ja selles, kas osa kinnistutest on üldplaneeringuga reserveeritud väärtusliku põllumaana. Kui põhisihotstarve kõnealustele kinnistutele on üldplaneeringuga määratud, siis tuleb vallas hinnata seda, kas ja kuidas mõjutab Vana-Virite kinnistutele Karksi valla üldplaneeringuga määratud põhisihotstarve kinnistute kasutamist motokrossirajana või on motokrossiraja ehitamiseks vaja muuta üldplaneeringus määratud kinnistute põhisihotstarvet. Nagu märkisin põhitekstis, siis tuleb

45. Projekteerimistingimused on kohaliku omavalitsuse kinnitatud konkreetsele ehitisele kohaldatavad arhitektuursed ja ehituslikud tingimused. Projekteerimistingimuste väljastamisel võtab kohalik omavalitsus aluseks planeeringutes või muul viisil maakasutust korraldavates dokumentides sisalduvaid ehituslikke tingimusi (EhS § 19 lg 3). Projekteerimistingimuste andmise menetlust ehitusseadus ei reguleeri, kuid menetlustoiminguid saab EhS § 19 lg 4 alusel reguleerida kohalik omavalitsus ehitusmääruses.

46. Karksi valla ehitusmääruse (edaspidi *ehitusmäärus*)¹⁷ 4-ndas peatükis on põgusalt reguleeritud Projekteerimistingimuste andmise menetlust (vt nt ehitusmääruse § 17 ja § 19), sh naaberkruntide omanike kaasamist ja Projekteerimistingimuste avalikustamist. Projekteerimistingimused on lähtudes ehitusmääruse § 19 lõikest 3 ehitusloa andmisel reguleeriva iseloomuga eelhaldusakt, milles määratakse kindlaks osa ehitisele esitatavatest nõuetest. Haldusmenetluse seaduse (edaspidi *HMS*) § 52 lg 2 järgi kohaldatakse eelhaldusakti suhtes haldusakti sätteid. Seega kohalduvad Projekteerimistingimuste andmisele analoogselt ehitusloa menetlusega kõik haldusmenetluse läbiviimisele sätestatud normid, sealhulgas nt HMS § 36 (haldusorgani selgitamiskohustus), § 40 (menetlusosaliste ärakuulamine), § 45 (asja arutamine istungil). Seejuures saab menetlusse kaasata vastavalt HMS §-le 11 peale taotleja ja kolmanda isiku ka muid isikuid, kelle huve võib haldusakt puudutada. Karksi vallal tuleks ka kaaluda¹⁸, kas anda Projekteerimistingimused avatud menetluse sätteid kohaldades (vt HMS 3. peatükk), et luua avalikkusele kindlates menetluslikes raamides võimalus motokeskuse kavandamises kaasa rääkida. Eelnevast nähtub, et Projekteerimistingimuste andmise menetluses tuleb määrata menetlusosaliste ring (sh avalikkuse kaasamise vajadus huvitatud isikute näol¹⁹) ning nad kaasata otsuse tegemisse, tagades seaduses sätestatud menetlusõigused; samuti tuleb Projekteerimistingimuste andmise otsust põhjendada, nii nagu iga teise haldusakti andmisel.

47. Osundan samuti, et ehkki Projekteerimistingimused ei ole käsitletavad strateegilise planeerimisdokumendina KeHJS § 31 mõistes, siis ei tähenda keskkonnamõju strateegilise hindamise kohustuse puudumine seda, et kavandatava tegevusega kaasnevat keskkonnamõjusid ei oleks vaja üldse hinnata. KeHJS § 7 p 1 ja p 4 järgi võib tegevusloaks, millega kaasnevat keskkonnamõjusid tuleb vajadusel hinnata, olla mis tahes haldusakt (sh ka ehitusloa ja Projekteerimistingimused), mis lubab eelduslikult olulise keskkonnamõjuga tegevust. Seega tuleb juhtumil, mil tegevusega võib Karksi valla arvates kaasneda oluline keskkonnamõju, algatada keskkonnamõju hindamine. Selleks, et oleks võimalik otsustada, kas keskkonnamõju hindamine on Projekteerimistingimuste andmisel vajalik või mitte, tuleb vallal analüüsida olulise keskkonnamõju esinemise võimalikkust ja vajadusel algatada Projekteerimistingimuste andmise menetluses keskkonnamõju hindamine.

48. Antud juhtumil ei ole mulle teadaolevalt Karksi vald Projekteerimistingimuste andmist algatanud ning kavandab Vana-Virite kinnistutele motokrossirada detailplaneeringuga. Karksi vald algatas detailplaneeringu menetluse Vana-Virite kinnistutele motokrossiraja rajamiseks OÜ V Kolonn taotlusel. Olen seisukohal, et arvestades juhtumi asjaolusid (avalikkuse huvi tegevuse

Karksi vallal analüüsida ka seda, kas põhisihotstarbe määramine üldplaneeringus võimaldab krundi sihotstarbe muutmist planeeringut kehtestamata ja motokrossiraja kavandamist Projekteerimistingimuste alusel.

¹⁷ Karksi Vallavolikogu 15.06.2011.a määrus nr 46 „Karksi valla ehitusmäärus“.

¹⁸ HMS § 46 lg 1 ls 2: „Kui see on vajalik asja lahendamiseks ega kahjusta oluliselt menetlusosaliste huve, võib haldusorgan viia avatud menetluse läbi ka muudel juhtudel.“ Vt asjaolude kohta, mida kohalik omavalitsus avatud menetluse kasuks otsustamisel kaalutusõiguse teostamisel peab arvestama, RKHKo 30.09.2008, nr 3-3-1-52-08 p 11 jj.

¹⁹ Vt menetlusosaliste kohta HMS § 11 (lõike 2 järgi võib haldusorgan ka n-ö tavalises haldusmenetluses kaasata isikuid, „/.../ kelle huve haldusakt, haldusleping või toiming võib puudutada.“) ning § 47 lg 2, § 49 lg 1 („Huvitatud isikul ja isikul, kelle õigusi võib avatud menetluse korras antav õigusakt puudutada /.../“)

vastu, maa senise kasutusotstarbe olemuslik muutus), on detailplaneeringu algatamine asjakohane. Osundan, et nii PlanS § 9 lg 11 kui ka ehitusmääruse § 3 p 6 võimaldavad volikogul algatada detailplaneeringu põhjendatud vajaduse korral aladel ja juhtudel, millele PlanS § 3 lõikes 2 ei ole sätestatud detailplaneeringu koostamise kohustust.²⁰ Käesoleval juhtumil algatas detailplaneeringu koostamise Karksi Vallavolikogu oma 18.12.2013.a otsusega nr 36.

49. Viidatud detailplaneeringu algatamise otsusest ei selgu üheselt, miks otsustas vastava küsimuse just volikogu ning mitte vallavalitsus, kellel on lähtudes ehitusmääruse § 4 punktist 3 samuti detailplaneeringu algatamise pädevus. Lähtudes ehitusmääruse §-st 3, mis sätestab vallavolikogu ülesanded, võiks arvata, et vallavolikogu on antud juhtumil pidanud OÜ V Kolonn taotlusel algatada detailplaneeringut, kas üldplaneeringut muutvaks detailplaneeringuks või juba eelnevalt viidatud PlanS § 9 lõikes 11 nimetatud juhtumiks. Konkreetse detailplaneeringu vallavolikogu poolt algatamise motiivid aga ei olegi enam esmatahtsad, kuivõrd OÜ V Kolonn esitatud detailplaneeringu algatamise taotlus on rahuldatud ning seeläbi leidsid nii menetluse algatamise taotleja kui ka menetluse algataja, et sobivaks haldusakti andmise menetluseks on just planeerimismenetlus ning asjakohaseks planeeringu liigiks detailplaneering. Nagu eespool juba korduvalt tõdesin, siis saab detailplaneeringuga Vana-Virite kinnistute motokrossirada rajada ainult eeldusel, et tegemist pole olulise ruumilise mõjuga objektiga.

50. Detailplaneeringu koostamise menetlus on sarnane üldplaneeringu menetlusega, mida käsitlesin eespool.²¹ Siinkohal ei hakka ma pikemalt seaduses sätestatud kordama. Rõhutan siiski, et avalikkuse kaasamine ei sõltu sellest, millise haldusaktiga Karksi vald Vana-Virite kinnistute motokrossiraja rajamist või rajamata jätmist otsustab. Kui tehtav otsus puudutab väga mitmete isikute õigusi ja huve, siis tuleb nad vastava otsuse tegemisse ka kaasata sõltumata sellest, kas otsus tehakse planeerimismenetluses või projekteerimistingimusi andes.

51. Tulles tagasi detailplaneeringu koostamise menetluse juurde, siis selle käigus tuleb Karksi vallal analüüsida samuti seda, kas kavandatav tegevus võib olla olulise keskkonnamõjuga. Sellele viitasin eespool ka juba projekteerimistingimuste andmist kirjeldavas kirja osas. Detailplaneeringu menetluses on KeHJS § 33 lg 1 p 3 ja 4 järgi vajalik keskkonnamõju strateegiline hindamine, kui detailplaneeringuga kavandatakse eeldatavalt olulise keskkonnamõjuga tegevust või kui detailplaneering on aluseks tegevusele, mis eeldatavalt avaldab Natura 2000 võrgustiku alale olulist mõju. Planeerimismenetluses saab vald analüüsida, kas kavandatav tegevus vastab eelnevalt viidatud tingimustele või mitte ning langetatud otsusest lähtudes algatada keskkonnamõju strateegiline hindamine või jätta see algatamata.

52. Eelnevalt kirjeldasin erinevaid võimalusi motokrossiraja kavandamiseks Vana-Virite kinnistutele. Milline eelkirjeldatud võimalustest on asjakohasim, see tuleb otsustada Karksi vallal. Seejuures tuleb lahendada mitmed küsimused, mis ma eelnevalt markeerisin ning millele viitan kokkuvõtvalt järgnevalt (III peatükk).

²⁰ Tõmmates paralleeli kohtumenetlusega saab öelda, et haldusorgan ei ole seotud sätetega, millele haldusakti taotlemise põhjendamisel viidati. Haldusorgan on seotud faktiliste asjaoludega, kuid on pädev olemasolevate asjaolude alusel andma haldusakti ka sellise sätte alusel, millele loa taotlemisel selgelt ei viidatud. Vt RKHKm 29.01.2015 nr 3-3-1-52-14, p 13. Ehk siis Karksi vald saades OÜ-ltV Kolonn taotluse motokrossiraja rajamiseks saab ja peab ise otsustama, millise haldusaktiga esitatud taotlust on võimalik lahendada.

²¹ Märgin, et detailplaneeringu koostamise üleandmine on mitmetel juhtudel piiratud. Need juhtumid on loetletud PlanS § 10 lõikes 6¹.

III Hinnang ja soovitused

Kokkuvõtvalt märgin, et Vana-Virite ja Vana-Virite 1 kinnistutele ehitatud motokrossirajast ja selle kasutamisest tingitud probleemid on Karksi vallale juba pikemat aega teada.²² Karksi vald ei ole siiani suutnud neid lahendada – motokrossiraja seadustamiseks ega selle kasutamise mõjusaks piiramiseks/keelamiseks ei ole antud ühtki teadaolevat haldusakti. Seetõttu ei ole Karksi vald järginud põhiõiguste ja -vabaduste tagamise põhimõtet ning hea halduse tava (PS § 14).

Soovitan Karksi Vallavalitsusel viivitamata teostada riiklikku järelevalvet Vana-Virite kinnistutel toimunud ehitustegevuse üle. Seejuures tuleb Karksi Vallavalitsusel kaaluda haldusmenetluse läbiviimist ettekirjutuse tegemiseks, millega kõrvaldataks korrariikkumine ebaseadusliku motokrossi raja näol ja ennetatakse/tõrjutaks selle raja kasutamisest lähtuvat võimalikku ohtu (astutakse samme motokrossiraja seadustamiseks ja/või selle kasutamise piiramiseks/keelamiseks).

Kui OÜ-l V Kolonn on jätkuvalt soov, et Vana-Virite kinnistutel oleks motokrossirada, siis on vajalik, et selleks oleks õiguslik alus. Otsustamaks kohase õigusliku aluse üle peaks Karksi vald:

- 1) tuvastama, kas kavandatav motokrossirada vastab olulise ruumilise mõjuga objekti tunnustele;
- 2) kui motokrossiraja näol on tegemist olulise ruumilise mõjuga objektiga, siis algatama lähtuvalt PlanS § 29² lõikest 3 üldplaneeringu koostamise menetluse ning KeHJS § 33 lg 1 p 2 järgi keskkonnamõju strateegiline hindamine. Lisaks tuleb mõistagi järgida ehitamist puudutavaid õigusnorme ning enne ehitusloa andmist väljastada projekteerimistingimused või kehtestada detailplaneering (sõltuvalt üldplaneeringu sisust);
- 3) Kui motokrossirada ei vasta olulise ruumilise mõjuga objekti tunnustele, siis on võimalik rajada motokrossirada detailplaneeringuga, kuid tuleb kaaluda, kas on vajalik keskkonnamõju strateegiline hindamine (KeHJS § 33 lg 1 p 3 ja 4);
- 4) Alternatiivina eelmises punktis kirjeldatule saab motokrossiraja rajamist otsustada ka projekteerimistingimustega, kui see on kooskõlas Karksi valla üldplaneeringuga. Seejuures tuleb kaaluda, kas tegevusega võib kaasned oluline keskkonnamõju ja kas on vajalik keskkonnamõju hindamine (KeHJS § 6 lg 2). Projekteerimistingimuste andmisesse tuleb kaasata menetlusosalised ning kaaluda tuleb projekteerimistingimuste andmist avatud menetluses (vt HMS 3. peatükk).

²² Meenutan, et mulle teadaolevalt esitati esimene kaebus Vana-Virite kinnistutelt lähtuva müra ja seal toimunud ehitustegevuse kohta Karksi Vallavalitsusele 11.01.2014 ning 29.04.2014 palus Karksi Vallavalitsus OÜ-l V Kolonn lõpetada Vana-Virite kinnistute kasutamine motokrossirajana, kuni motokrossiraja õigusliku aluse saamiseni.

Lähtudes ÕKS § 35² lõikest 1 palun Teil mind hiljemalt 20.03.2015 teavitada, kuidas olete minu soovitus täitnud.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Nele Parrest
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel

Evelin Lopman 693 8431
Evelin.Lopman@oiguskantsler.ee

Hendrick Rang 6938408
Hendrick.Rang@oiguskantsler.ee